

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Dolenjci naj bi Dalmatince posnemali.

V čem pa? V skrbi za obilno število učencov nove kmetijske šole v Grmu. Dalmatinci ustanovili so si kmetijsko šolo — do zdaj je bila še Dalmacija brez nje — v Gravozi pri Raguzi. Da se jej pa obstanek zagotovi, že naprej zagotovi, ustanovile so posamezne občine nič manj kakor 21 (edenindvajset) ustanov — štipendij — po 181 for. na leto za ubožnejše učence. Ustanove uplačujejo občine vodstvu kmetijske šole, in vodstvo podeluje za nje mladenčem, katere občinski odbori dotičnih občin v šolo odposljejo, hrano in stanovanje. Mi smo že v 10. števil. letošnjih „Dol. Novic“ takole pisali: Da za veliko število pravih učencev naše nove kmetijske šole v Grmu naj bi Dolenjsko razumnštvo skrbelo že zdaj še v drugem obziru. Slabi, da jako slabi časi so dandanes za kmetovalca. Denar je postal tako redek, da je groza. Že prav trden kmet toži, da komaj in komaj skupaj spravi denar, da plača posle in delavce. In marsikateri boljši gospodar bi dal znabiti še prav rad svojega gospodarskega naslednika v kmetijsko šolo, ako — ako bi imel toliko denarja, da bi ga doma lahko z hlapcom nadomestil, vrhu tega pa še v šoli, ako tudi malo, za sina lahko plačeval. Kar eden ne zmore, zmore več njih skupaj. To velja tudi za ta slučaj. Naša kmetijska podružnica, naša, posebno mestna in trška občinska zastopstva, naša prečastita duhovščina, sploh vsa naša dolenjska inteligenca naj bi na to delala, da bi se k 10 deželnim štipendijam, katere preidejo iz Slapa v Grm, še več družih ustanovilo. Ustanovilo naj bi se na primer za vsak okraj po dve okrajni štipendiji, kakoršnih se je za štajersko vino-sadjerejsko šolo v Mariboru do 30 ustanovilo. **Brez velicega števila štipendij ni velicega števila učencev pričakovati, kajti to ni nikjer, pri nobeni kmetijski šoli slučajno, torej tudi pri naši v Grmu ne bode.** Tako pisali smo že v 10. št.; danes je že 18., pa — o naj nežnejšem odmevu brige za tako imenitno važno stvar ni sledu. Razpisane so bore štiri deželne štipendije, šest učencev preide iz Slapa v Grm, in tako bode nova šola, katera deželo že

zdaj čez 40.000 for. stane in za katero je visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo še le pred malo dnevi 20.000 for. podpore dovolilo — le 10 učencev imela.

Šoli na Slapu se je neki očitalo, da za Dolenjce pač ni, kajti, tam da je vse drugačno podnebje, kakor na Dolenjskem, tam da se trta vse drugači obdeluje, kakor na Dolenjskem, in da je za Dolenjce dosti preveč oddaljena. Tako izjavljali so se, kakor se dobro spominjamo, sami gospodje deželni poslanci v deželnem zboru. Za zdaj je šola v središču Dolenjske, pa udeležitev učencev ne obljubuje, kakor se vidi, nič večja biti, **ker ni za njo med Dolenjci samimi, nič djanstvene brige.** In kam utegne to našo kmetijsko šolo dovesti? Kam drugam kakor tje, kamor si jo naši naj hujši nasprotniki vsega našega duševnega in gmotuega uzviška želé. Kdo se ne spominja še besed Dežmana v deželnem zboru, ki je rekel: „Kaj je treba naši deželi kmetijske šole, štipendije naj se odda, in mladenči naj se grede na druge nemške kmetijske šole šolati, kjer bodo deželo veliko manj stali, kakor pa v domači šoli stanejo. Brez vsega dvoma bode že v prihodnem prvem zasedanju deželnega zbora kak nam dobroželjen nemški privrženec na Grm kazal ter velil, „glejte, glejte gospodarstvo narodne večine deželnega zbora, kmetijska šola v Grmu stane že 60.000 for. in za vso to ogromno svoto se izgojuje 10, reci borih 10 učencev v nji, pa še ti so sami deželni štipendisti. In to se utegne enkrat, dvakrat ponoviti in — na najmerodajšem mestu, to je v visokem c. kr. kmetijskem ministerstvu, se prav lahko takim glasovom posluh nakloni, ter šoli v Grmu zaradi premajhnega obiska vso državno podporo odtegne. To bi bilo pa za nas Dolenjce vender presramotno! Zato Dolenjci! ne bodimo za našo kmetijsko šolo tako malo brižni, in posnemajmo Dalmatince, ter osnujmo za njene učence več občinskih štipendij.“

Novomeščani, osnujte posojilnico.

Mnogo se je že pisarilo in pojasnjevalo o dolenjski bēdi in o hiranji ubozega našega kmetovalca. Smemo li tudi vprašati, česa pa se je ukrenilo, da se ta beda odpravi? Nič — sosebno

v Novomeškem okraji trdimo, da čisto nič. Žalibog, vsaj toliko bi se merodajni faktorji prizadevali, da se iztrga ubogo ljudstvo brezvestnim oderuhom iz rok. Mnogi kmetski, dolenjski mogočnejši — kjer koli se še nahajajo, da imajo kaj denarja — so privilegovane pijavke našega kmetovalca. Dandanes je kmetovalec navadno v vsih krajih v denarni zadregi, ali na Dolenjskem pa v jako obilej meri. Tu ti toča pobija rastlinstvo leto za letom, pritisne še suša ali moča — in glej, kmet ni pridelal ničesar, za težko svoje delo dobi v plačilo — lakoto. Pridelal ni nič, jesti nema ničesar, ali denarja naš kmetovalec vendar le mora imeti, dobiti ga mora; toda kje ga hoče vzeti? Proda naj živino; zavrne nas lahko kateri častitih čitateljev. Dobro, naj jo proda, samo povejte komu? Glej, tu ti poganja gospodar upalega lica par voličev že Bog ve katerikrat s semnja na somenj, prodal bi je rad za nizko ceno. Domači mesarji dobro vedoč njegovo bēdo, hočejo imeti blago pod polovico prave vrednosti, da celo norčujejo se iz našega kmetskega trpina. — Ravno tako se godi našemu kmetovalcu pri poljskih pridelkih, ako katero leto kaj pridelal, prodati ne more. Vino pograbiyo ubožnejšim gospodarjem za male krajcarje že naprej one pijavke, katere so jim po zimi ali pomladi kakov goldinar posodile. Česa jim tedaj preostaja nego stradanje in nakopičenje novega dolga.

Radi slabih cest, pomanjkanja železnice, oddaljenja od Ljubljane in sosednih mest, ogibljejo se tuji kupčevalci našega Novega Mesta.

Denar — vsega sveta vladar — kmetovalec ga mora imeti, mora ga dobiti, hočejo ga imeti: posli, dolžniki, družina itd. Poišče naj ga tedaj, kjer hoče, imeti ga mora na vsak način. Primeri se, da ima naš kmetovalec še precej dobro kmetijo, tudi nekoliko pridelal, ali kaj hoče — ker kakor nam že znano, prodati v hipu ne more. Pod vrednostjo in pod ceno naš kmet pridelkov vendar proč vreči ne more in tudi ne sme — ali moj Bog — kje pride do denarja. Kaj tedaj storiti? Ali ni primoran vzeti ponižno klobuk pod pazduho in stopiti pred gospoda oderuha in se udati njegovim trinoški zahtevi? Imamo sicer postavo, da se nikdo po oderuhih slepariti ne sme, ali koliko nam ta postava pomaga, kajti oderuhov Dolenjci ovaditi vendar ne smemo in tudi nečemo. Ko bi katerega ovadili, ne posodi nam več, hvaležni moramo biti, da nam denar pokaže in zato po židovsko stiska.

Kaj pa hranilnice? povpraša nas zopet jeden ali drugi gospod, kateri naših razmer še dobro ne pozna. Da dobro — imamo dve hranilnici, jedno v Ljubljani, drugo v Kočevji. Prva, to je Ljubljanska hranilnica Dolenjcem ne posluje rada, dela mnogo ovir zato, da goni na ta način žrtve v žrelo

svoje sestre Kočevske hranilnice, katera je pravcati pogin našemu ljudstvu. Za Kočevsko hranilnico delujejo mnogi agentje mej našim ljudstvom, celo v cesarskih pisarnah poslujejo nekateri uradniki za ta zavod, dobivajo procenle, kasirajo denarje in računajo za prošnje in razne uloge ogromne svote. Za Boga svetega, koliko ostane naši dolenjski raji, če prosil v hranilnici na posodo 100 gld.? Koliko časa je potratil?

Še nekoliko časa in prepredli bodo nemški Kočevjarji svoje mreže po vsem Dolenjskem in kaj potem? Naše ljudstvo bode izsesala ona hranilnica, katera ubogemu kmetu že radi tega vrne prošnjo sramovalno nazaj, ako se na kakem dokumentu nahaja legalizacija v njegovem maternem jeziku. Slovenskega jezika se tedaj ta zavod ustraši, denarja slovenskega pak ne!

Narodnjaki dolenjski, možje, katerim bife še srce za naš narod — ne vidite propada, v katero se drvi dan za dnevom naše ljudstvo! Ne cincajte in ne odmajujte na levo in desno, ne odlašajte, ne držite rok v žepu, idite na delo, ako ste rodoljubi — ne pustite ljudstva v stiski. Črnomaljeci, Mottličani in Krčani stopili so v kolo ter si osnovali posojilnico — le Novomeščani dremljejo in nečejo rešiti ubozega ljudstva grozečega mu propada. Kaj res menite, gospodje, da je v Novemestu posojilnica nemogoča? Tega ne mislite, le nekoliko enerzije, čvrstega in pametnega pričetka je treba in posojilnico imamo. Kdor neče kake stvari dovršiti, ima navadno veliko izgovorov, se ve da mnogo puhlih — kakor je ravno v Novemestu na dnevnem redu. Iz „Slov. nar.“

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Državni zbor je zopet pred durmi. Konec tega meseca se gotovo snide. Koliko nam bodo naši poslanci priborili v novem zasedanji, ne moremo ve leti. Pričakujemo najboljšega uspeha! — Najvažnejša zadeva, s katero se bode bavil, bode pač **pogodba s Ogrsko**. O tej priložnosti bodo imeli naši poslanci priliko tirjati od vlade, kar nam gre gledé narodnih pravic.

Velika zguba za desnico je, da se je radi domačih poslov odpovedal poslanstvu knez **Alfred Lichtenstein**. Bil je neustrašen zagovornik konservativnih in katoliških načel in jako delaven ud državnega zbora.

Po Trstu in Reki kolera še vedno ljudi pobira. Vtihatopila se je vže tudi na Kranjsko — v Loški Potok. Radi tega je vlada prepovedala po nekaterih krajih sejme in cerkvene shode. Bog nas obvaruj pred to šibo božjo!

Dalmatinskemu metropolitu in nadškofu **Maupsu**, ki ima svoj sedež v Zadru, podelil je pre-

svitli cesar o priliki njegove petdesetletnice mašništva z lastnoročnim pismom iz Budapešte veliki križ Leopoldovega reda.

Na praznik rojstva Marije device je bila v **Mariboru** posvečena prav lepa nova cerkev čč. šolskih sester.

Kaj je novega po širokem svetu?

Na **Ruskem** nameravajo žide izgnati iz dežele, ker se je njih število preveč naraslo in delajo kvaro kristjanom. Zaprli jim bodo pot do vseh služeb.

Kakor časopisi poročajo, bodeta odstopila ruski minister zunanjih zadev **Giers** in pa na Angleškem **Salisbury**. Prvi se je baje caru zameril, ker je bil premalo odločen, drugi pa, ker je imel na **Bulgarskem** tako smolo.

Naj važnejše je pa, kar se je godilo te dni v **Bulgariji**. — Vže zadnjikrat so „Dol. Novice“ poročale, da je nastal upor, ki je kneza **Aleksandra** odstavil. Armada in narod sta ga pozvala nazaj. Prav slovesno so ga povsod sprejeli. Vendar ruskemu caru to ni bilo po volji, ker se mu je knez hudo zameril lansko leto. Radi tega se je sam odpovedal prestolu. Ko je ostavil **Bulgarijo**, sprejemali so ga povsod navdušeno in veličastno. Avstrijski parnik „**Sava**“ je pripeljal kneza v **Vidin**. Na pristavišču so ga častniki dvignili na svoje rame ter ga nesli v prefekturo. Od tod se je vrnil v svojo domovino v **Jugenheim** k svojemu očetu.

Gospodarske stvari.

Poduk našemu kmetu.

* * Zboljšuj pašnike. (Dalje). Dvojna je pot, ki nas dovēde do boljših užtkov iz sedanjih gmajn in sicer, da jih ali razdelimo med posestnike „srenjčane“, ali pa da iste v primerni meri obdržimo, in z umnim obdelovanjem in oskrbovanjem naredimo bolj dobičkonosne, kakor so sedaj.

Kakor znano, začeli so se dandanes pri nas pašniki deliti med srenjčane, kateri poljubno gospodarijo z odmerjenimi deli. Ne oziraje se na obstoječe razmere naših okrajev, v katerih so bile povod že izvršenim razdelitvam pašnikov, prašati se hočemo tu: jeli za naš gospodarski položaj umnejše in boljše, da razdelimo pašnike in spremenimo v druge kulture, ali pa, da jih obdržimo še na dalje v primerni meri ali obsežnosti za pašo naše živine?

Naše pašnike — oziram se posebno na **Dolenjsko** — po katerih se dandanes še čez celo poletje, kakor hitro sneg skopni in noter do pozne jeseni do novega snega živi, ne moremo ne meni nič tebi nič opustiti in jih premeniti v druge kul-

ture, kakor se za to oblastva in nekateri živo pogajajo. Taki prevrat v dosedanjem gospodarjenju bi slabo ustregel našemu kmetovalcu in bi bil v zleh nasledkih preobčutljiv za naš gospodarski položaj.

Iz stališča narodnega gospodarstva nahajamo v nas še razmere, ki opravičujejo pašnike — ne menim pušče — in jih bodo opravičevale še nekaj časa. Naše krajevne, kakor posebno gospodarske razmere se morajo toraj prej še v marsikaterem oziru premeniti, to je, zboljšati, predno bi bilo umeščeno, sedanje pašnike popolnem opustiti.

Dokler bodemo **Dolenjci** še tako slabo situirani gledé občil, to je, dokler smo brez železnice in dobrih cest; dokler ne postane naša pokrajina bolj obrtna; dokler se promet ne oživi in nam ne odkrije novih virov za dohodke; dokler nam tuji kraji uničujejo domačo kupčijo z našimi pridelki in se ti le slabo zvédejo in spčajo ali jih paniti v denar spraviti ne moremo; dokler bode zemlja vsled naštetih vzrokov toliko vredna, kakor jo dandanes cenimo; dokler bodemo prirodnine nerazmerno drago pridelovali, to je, dokler nam hočejo stroški za posle in delalce vsakoletne dohodke blizo požreti; dokler bodemo imeli toliko delalnih moči na ponudbo in tako površne in slabe, kakor dandanes, tako dolgo smatram, da se pašniki v primerni obsežnosti opravičeno obdrže, osobito ko vidimo, da je glavna „beratija“ na naših somenjnih ista sē živino in da je naša pokrajina travorodna. V takem gospodarskem položaju moramo biti še varčni z delom in kapitalom in imeti tegadelj tudi kulture, kojih obdelovanje kolikormožno malo stane in katere nam dajejo dobre in sigurne, to je, od vremenskih uim in nezgod, kakor tudi družih škodljivih vplivov, ki so nas začeli v zadnjem času dobro, kar neusmiljeno pretepati in nam nadalje pretijo, nezavisne dohodke.

Da so pašniki iste kulture, ki zahtevajo sploh najmanjše stroške za obdelovanje in dajejo pri tem najsigurnejše dohodke, in kateri so tem priporočljivejši in važnejši za nas, čem vspešnejša naj bi bila naša živinoreja v sedanjih časih, ko naj je ista glavni vir naših dohodkov iz gospodarstva — je istina.

Dalje prihodnjič.

Piše se nam:

Iz **Šent Jerneja**, dné 6. septembra. — Kar se je vstanovil časopis „Dol. Nov.“ so se ljudje zelo prebudili. Radi segajo naši gospodarji po njih. Pretečeno nedeljo je prišel neki posestnik s prošnjo k meni, naj mu svetujem, kako bi naznanil pripomoček zoper mola v žitu, kar neki naročnik za svēt prosil. Povedal je naslednji pripomoček:

Predale, v katerih se žito shranjuje, ali pa zaboje, sploh tista posoda, v kateri imaš žito

shranjeno, poškropi z „brinovem oljem“, ki ga dobiš v prodajalnici ali lekarni, ter si ga kupi za 5 ali 10 krajcarjev, in ako je veliko žita skupaj, namaži leseno palico in jo v sredi žita zatakni, pa na veliko veselje in radost boš videl, kako bodo moli iz žita lezli in se razlezli, še bolj kot raki, ki jih ni več v Krki. — Žito ne bo imelo niti naj manjšega duha po brinovem olji. Glej dragi naročnik „Dol. Novic,“ tako si boš žito pred molom obvaroval! — Če bode pomagalo, prosim da sporočite, da bom tudi jaz zvedel, ako v Vašem kraji moli pred brinovim oljem bežé.

Še eno reč bi rad omenjal zaradi novo ustanovljene kmetijske sadjarske in vinarske šole v Grmu? — Po zimi in v začetku tekočega leta je bilo nekoliko slišati o tej šoli, sedaj pa, ko se čas selitve približuje, in čas za nabiranje učencev v to šolo, je pa vse tako tiho, da se ne vé, ali je poslopje že dodelano ali ne, in ali se bo pričel nauk še v jesen, ali se bode vse zavleklo. Nagovarjal sem nekatere stariše, da bi dali svoje sinove v to šolo k poduku, ker so se tudi vdali, pa ne vem iz časopisov nič gotovega povedati. Zelo prav bi bilo, ko bi od časa do časa nekoliko naznaniti blagovolili, da bi se tisti vedeli ravnati, kateri želé sinove v to novo šolo v pouk pošiljati, da bi tako tudi naša mila „Dolenjska stran“ enkrat na višjo stopnjo se vspeti zamogla, kar ji iz srca želi
J. S. H.

Opomba vredništva: Poizvedeli smo, da bo šolski sklep na Slapu konec tega meseca. Na Germu pa se začne novi tečaj s prvim novembrom. Ker tudi vidimo, da se v poslopiju prav pridno dela, ni misliti, da bi se kaj zakasnilo; le brez skrbi delujte na korist nove šole, ljudstvo Vam bo ob svojem času hvaležno. — Ob enem opomnimo na prvi članek današnjega lista in na razglas kranjskega deželnega odbora na predzadnji strani.

Iz Cerkelj 10. sept. — Drage Dolenjske Novice? Od mnogih krajev sem že bral v „Dol. Nov.“, le iz naše fare (Cerklje) ni bilo še nič slišati. Ne morem si kaj, da sedaj jaz nekaj vrstic napišem. Naj mi dragi bralec v zlo ne jemlje, če bolje ne znam.

V 15. štef. je bilo naštetih nekaj občin, ktere nimajo brizgalnic. Za našo občino Cerklje (Krški kan.) pa „Dol. Nov.“ gotovo niso vedele, da tudi nimamo, ne brizgalnice niti naj manjšega gasilnega orodja. Nobena soseska v naši občini nima ne ednega mačka ali kaveljna, s katerim bi se v sili kaj raztegniti zamoglo. Edini je v farovžu, pa pri večkratnem rabljenju se je še ta pokvaril. Naša občina ima 800 gld. v poštni hranilnici, ktere ne vé kam obrniti.

V zadni seji, ktero so imeli naši odborniki, sklepali so vsakoverstne reči. Le to ni nobenemu na misel prišlo, da bi bilo najbolje, za te novce kupiti brizgalnico, ktera bi bila na veliko korist celej občini; kar bi še novcev manjkalo, naj bi županstvo skerbelo, da bi se še nabralo. Kajti malo kje ali pa nikjer ni take občine, kakor je naša, da bi se do vsake vasi tako lahko in tako po ravnej cesti prišlo, kakor v naši. V celi občini ni več kakor eden klanec, še ta ni sterm. Je pa tudi pri nas zadosti čverstih fantov, kateri bi se radi in hitro priučili, rabiti to silno potrebno orodje.

Tudi je bilo v predzadnjem listu rečeno, da na Dolenjskem nimamo parnega mlina. Ali vender ga imamo v Cerkljanski občini, to je na Gorici blizo Leskovca. Lastnik je g. Stamcar iz Kerškega. Narejen je še le to spomlad in goni tri kamne. Parnik je močan še za večjo silo goniti, in lastnik namerava tudi žago napraviti, ktera nam bode prav prišla, ker jih imamo malo.

Tudi obrtnija s pletenjem košar je pri nas že nekaj let precejšna. Pletejo locanjke in jerbaze vsake verste (prav finh ne) iz verbovih šib, katerih se ob Savi zadosti dobi. Otroci in tudi dekleta, ob Savi stanujoči, si prislužijo z rezanjem šib precej denarja. Učenje locanjke plesti ni ravno težko. Učenec ne potrebuje ravno tri leta za učenje, kakor je pri drugih rokodelstvih navada. Zasluzek pri tem je srednje dober. Locanjke se splete ua leto veliko število. Prodajajo se po domačih sejmih, pošiljajo jih pa tudi v razne kraje po Hrovaškem in Slavoniji. Tudi v Bosno jih precej gre. Samo v naši fari je kakih 20 korbarjev, kakor jim mi pravimo.

Tudi drugih rokodelcev nam ne manjka, kakor: čevljarjev, krojačev, mizarjev in drugih. Imamo jih v vsaki vasi dosti. Le kovačev in sedlarjev nam nekoliko manjka. Letina je pri nas še dobra. Koruzo so nekoliko uši zatrle, pa le po slabih njivah. Po dobri ji niso škodovale. Vina bode pač malo; nekaj je pozeblo, nekaj pa bodo uši čisto zatrle. Posebno je pa uničena sloveča gora Gadovapeč.

Iz Kopolj 7. septembra. — Priljubljene nam „Dol. Nov.“ prinesete nam res veliko dobrega, podučljivega, pa tudi bi rekel slabega, kajti od več strani slišimo o slabi letini, tu li pri nas bo taka, bolj pičla kot obilna, kakor drugod, bila je tudi pri nas suša, pa to bi se bilo še morebiti na dobro obrnilo, le ta podjeda „Ogre,“ ta nam je zlo po polji in senožetih pokončal, turšco, fižol in krompir, to nam je posebno uničil.

Tudi se je iz naše občine zgubila ženska, samica. Pogreša se od 14. avgusta t. l., iskal jo je njeni brat, sledil jej v Suho krajno, v

Hinsko faro, potem ne več. Ako bi je kdo videl, naj naznani pismeno ali ustmeno. Trud in stroške bode dobil vse plačane; ako pa kdo morebiti mrtvo najde, naznani naj g. župniku in naj jo spodobno pokoplje, ker njen brat bo vse plačal. Ženska je suhega života, sredno velika, 43 let stara, ima ostrižene lase, to stori pa ona sama, ker je ob pravi um že 20 let, govori le v veliki sili; škode ne stori nič, o polni luni je njej hujši, hodi rada semtertje po hostah berstje prenašajoča. Naznani naj se Andreju Hrenu, Kmpolje hiš. šte. 63. pošta Videm pri Velikih Laščah.

Izpod Gorjancev. Nekateri ljudje imajo posebno veselje, laziti na visoke gore po strmih in pečinah, da najdejo kaj zanimivega. Posebno radi se s tem pečajo Angleži in drugi hribolazci, da si ogledajo različne znamenitosti, pa le premnogokrat to veselje pretiravajo in se v smrtno nevarnost podadó; tako je letos na „Velikem zvoniku“ pet oseb smrt našlo. Tacim hribolazcem se dopada raznovrstno kamenje, drugi občuduje lepe gorske cvetice in druge rastline, zopet tretji postoji na razvalinah starega gradu, ter premišljuje nekdanje čase, četrtega veseli lep razgled, ogleduje si okolico itd. Že je preteklo skoraj mesec dni, ko smo si tudi mi ogledali, se vé da, brez smrtne nevarnosti, zanimivosti visocih Gorjancev. Da bi še v jutranjem hladu na vrhunec šli, odpeljali smo se zjutraj predno se je začelo daniti, od doma. Noč je bila svetla. Peljali smo se po novejši cesti, katera pelje čez Gorjance. Cesta sicer še ni bila oglašena ali vendar vožnja je veliko lažja, če tudi daljša. Že smo bili na novejši cesti do pol pota, ko se je jelo daniti. Na vzhodnem oboku je bilo videti lepo rudeče-rumenkasto nebo v jutranji zarji, katera slednja se je polagoma razlivala po nebesu in kmalo za tem se je prikazalo zlato solnce izza sinjih gorá. Vedno dalje peljaje se, občudovali smo krasno naravo in v njej Boga samega, kateri je vse to iz nič vstvaril. Prva postaja je bila v Gorjancih blizo oglarjev, kjer je to stran potilesena kočá in hlev za živino, ono stran pa studenec. Tam ostal je voz; dalje smo potem peš hodili. Imeli smo še dve uri hoda do vrhunca. Šli smo mimo gorskih delavcev, oglarjev, kateri so napravljali velike kupe bukovih drv. Nekateri teh kupov bili so pokriti s prstjo, iz družih se je že kadilo, ker so bili zažgani, da se iz njih oglje napravi. Dalje idoči, občudovali smo lepe bukve zaradi njih debelosti in visokosti. Ako bi bile na pripravnejšem kraji, poleg kake ceste, bile bi veliko več vredne, kakor so pa tam. Ubogi kmet se mora mnogo truditi, predno jih na ravno spravi; pa saj tu na Dolenjskem je vsako reč težko v

denar spraviti, ker ni pravega prometa. Kjer je že ostra sekira velikane podirala, tam je videti mesto trdih bukev mehke smereke, pa tudi to ni povsodi. Sem ter tja so tudi košenice, kjer ljudje navadno le enkrat v letu kosijo, pa le malo krme dobe. Tudi najvišji vrh Gorjancev, sv. Jedert imenovani, 1183m v visočini, nosi take košenice. Na vrh dospévši, videli smo razvaline dveh cerkva, katic 100 korakov druga od druge oddaljene, od katerih je katoliška na kranjskih, staroverska na hrvatskih tleh, na katerih pa že zdaj različne rastline in grmovje raste. Ne daleč od teh ostankov bila je naša glavna postaja, kjer bi bil krasen razgled proti Belokrajini in Hrovaškem, ko bi ne bil megleni zrak. Videli smo sicer mnogo cerkva, gora in vasi, ali če tudi smo imeli dalnogled, ničesar natanko ne, zaradi meglenega zraka. Ko smo si vse ogledali, pognili smo prt po travi, ter vsak svoje potrebščine, ki smo jih seboj prinesli, razložili, da se nekoliko okrepčamo in odpočijemo. Pri tem se ve, da je vsak svojo povedal, da nam je čas prijetneje potekel. Ko se odpočijemo, korakali smo počasi nazaj. Počivali smo še na nekej košenici, kjer je tudi jako lep razgled; potem smo nadaljevali naš pot do tje, kder nas je voz čakal, in smo veseli se peljali domov. — Ker zdravim ljudem ni težavno, na Gorjance priti, razgled pa je lep in vsa pot mikavna, tedaj priporočamo ta izlet prijateljem krasne narave.

Domače vesti.

(Presvitli cesar) so darovali občini Velika Dolina 200 gld. za šolske namene.

(Nova šola) bo v Hrastju v brusniški občini, ki je kupila od g. Hafnerja za to pripravno poslopje.

(V cestni odbor) za novomeško okrajno glavarstvo so na novo izvoljeni sledeči gospodje: Franc Kastelic, načelnik. Jožef Klinc, načelnikov namestnik. Florijan Zorko iz Družinskevasi. Adolf Pauser iz Novegamesta. Franc Žagar iz Gor. Kartelevega. Franc Wittine iz Čermošnic. Avgust Kulovic iz Toplic. Za namestnika sta izvoljena gg.: Franc Bojanec iz Šent Petra. Anton Vovko iz Brezja.

(Slovesni večer) so priredili preteklo soboto novomeščanje g. poslancu Šukletu za odhod, kterege se je prav veliko in odličnih gospodov udeležilo.

(Pedagogičsko društvo) ali društvo učiteljev in šolskih prijateljev v Krškem vabi k pristopu. Plača se 1 gld. na leto. Društvo bo izdajalo knjige o šolstvu in o otroški izreji.

(Godci iz Kranja) so godli v saboto, 11. t. m. v Krškem na korist revnih šolskih otrok, katerim se bo po zimi obleka kupila.

(Cvetoče jabelko) o malem Šrnaru je redka stvar. Pri Cestarju na Spodnji Težki vodi je mlado drevesce lep cvet pognalo, da je krasno videti.

(V Zatičini) vršilo se je 22. t. m. osnovno zborovanje podružnice sv. Cirila in Metoda. Klub slabemu in deževnemu vremenu prišlo je k istemu primeroma veliko število udeležencev in z ozirom na to mōremo z začetnim uspehom biti jako zadovoljni. Že prvi hip šteje naša podružnica 1 pokrovitelja (g. notar Plantan), 2 ustanovnika, 22 letnih in 12 podpornih udov. Predsednikom začasnemu odboru bil je voljen g. notar Plantan.

(U mrl) je v Novomestu po daljnem bolehanji učitelj g. Hermann Venedig. R. I. P.

(Vtopil) se je 3. t. m. v Polji neki marinar star 53 let; bil je v pokoju ter imel 28 gld. mesečne plače. Da bi popreje sklenil svoje žalostno življenje, privezal si je kamen na noge. Vzrok njegove smrti je, ker je moral dajati vsaki mesec 10 gld. svoji zakonski ženi, s katero pa ni skupaj živel.

(Vstrelil) se je 9. t. m. tudi v Polji sin necega inženirja iz arsenala, 17 let star, z revolverjem z dvema pokoma, ob pol 12. uri dopoldan. Vzrok samomora je, ker ni bil pri zdravi pameti in je v šoli za kadete bilo preveč strogo.

Razne vesti.

* (Zoper škodljivega mola) v žitu je pvedan pripomoček v današnjih Dol. Novicah v dopisu iz St. Jerneja. — Še drugi pripomoček pa nam je povedal naš naročnik J. Gregorič tako-le: Ako hočeš mole pokončati in žito dobro ohraniti, ravnaj tako-le: V posodo, kamor žito skranjš, vloži nekoliko frišnega orehovega perja. Na 10 mernikov zadostuje dve pesti; to perje poravnaj po celi posodi. Vrh perja stresi žito do sredi posode, a v sredi pa deni zopet nekaj perja. Ako pa imaš žita več, deni na vsacih 10 mernikov žita 2 pesti perja tolikrat, kolikor imaš žita. Ako so moli že v žitu, izbežali in zapustili ga bodo precej. Ako pa molov še ni v žitu, se ti na ta način tudi ne zaplodi niti jeden. Ne boj se pa, da bi orehovo perje žitu kaj škodovalo; perje se kmalo posuši in tako obvaruješ žito škodljivega mola.

* (Koliko stanejo šole?) V Avstriji je blizo 38 milijonov ljudi in blizo 29.000 šol ter 3 milijone učencev. Na 1300 stanovalcev pride ena šola na 12 prebivalcev 1 učencec. Eno šolo obiskujejo prek 104 učenci, in šolskih stroškov pride na enega stanovalca 42 kr. Ravno toliko v Italiji, a na Ruskem so šole ceneje, ondi pride 14 kr. šolskih stroškov na enega človeka, na Španjskem pa 70 kr., na Francoskem 74, na Angleškem 93 kr. Najdraži so šole na Nemškem, 1 gold. 48 kr. pride ondi na enega človeka. Na Kranjskem so šole menda zelo po ceni, malo dežel je v Avstriji, v katerih bi šole manj stale. Na Kranjskem je pa šolstvo v novomeškem okraji menda najceneji.

* (O koruzni uši) piše strokovnjak, da je bila poznana že okolu 1829. leta in da njeni krilati po-

tomci se proti jeseni na češpljevem drevju nahajajo. Pravi, da živi koruzna uš samo jedno leto, torej ne preživi zime kakor trtna uš. Žival ta se izleze stoprav meseca junija na brstih iz jajčic, torej je škodljiva le pozni koruzi. Vsekako bode koristno koruzišča po zimi preorati.

V mesecu avgustu v Novomesto vračujoča se pisma:

Walter Dom., Greilach — Kastigar Franc, Trebnem — Kostrevc Anton, Agram — Debevc Maria, Triest — Ajster Michael, Brezje- S. Jernej — Bobič Max, Bdpest — Hrovat Franc, Lekenik Zagreb — Lukežič Josef, Laibach — Maria Gradovzt, Triest — Janez Šali, Vel. Lašče — Josef Smerika, Nord-America — Andreas, Igljenik Laibach — Jacob Russ, Pensilvania N. America — Josef Ogrinc, Sissek — Frz. Lubič, Pola — Poglajen Karl, Rann — Butalol Anton, Karlovc — Kikel Johann, Köflach.

Smešnica.

Poboljšani žganjar. V neki ulici se srečata dva znana žganjarja, Anton in Blaže. Po navadnem pozdravljenji pravi Anton Blažetu: „Blaže!“ kaj bi bilo, ako bi šla vsak en frakeljček slivovke pit; v „zlati luknji“ so predvčeranjem kaj dobro kapljico nastavili. — „Ljubi Anton“, mu odgovori Blaže, „bodi ga le sam pit, jaz ne grem s teboj. Čudeč se čez tak odgovor, reče Anton: „Kam pa čem to zapisati, da se ti danes žganja braniš?“ — Blaže mu odgovori: „Priatelj, jaz ne pijem žganja več, in to iz treh vzrokov: „Je danes ravno leto in dan, kar so mi moja mati umrli, in sem obljubo storil, da ne bom več žganja pil; drugo je to, da sem se zapisal v bratovščino, ki se nikdar ne dotakne žganja, in tretje je to, da sem ga ravno pred pol ure že dva frakeljna spraznil.“

Loterijske srečke.

Gradec	4. septembra	15	42	10	19	28
Trst	11. septembra	34	40	19	53	13

Zahvala.

[88]

Za milo sočutje mej boleznijo in mnogobrojno udeležitev o pogrebu nam nepozabljivega sina oziroma brata, gospoda

Hermana Venedig-a,

učitelja v Poljancah,

zlasti njegovim gosp. tovarišem za krasni venec in gniljivo petje izrekamo najtoplejšo zahvalo.

Novomesto 10. sept. 1886.

Vilbald in Makso Venedig, Marija Venedig,
brata. mati.

Zahvala.

Častitim tržanom Mokronoškim izrekam za prijateljski, in pač moram reči, velečastni sprejem, kojega so mi bili o priliki mojega dohoda k prijateljskemu razgovoru ž njimi, 5. t. m. priredili, prisrčno svojo zahvalo, ter se jim v blaženi spomin priporočam.

V Ljubljani 12. septembra 1886.

[93-1]

Jakob Hren.

Razglas kranjskim ovčarjem.

C. kr. kranjska kmetijska družba bo de iz letošnje državne subvencije za zboljšanje ovčarstva nakupila nekoliko ovnov in ovac ukviškega plemena ter jih brezplačno dala takim gospodarjem, ki dokažejo v svoji prošnji, potrjeni od županstva in od cerkvenega urada, da

- uže več let precejšnje število ovac redijo;
- da je njih kraj za ovčarstvo posebno ugoden, in
- da jih je volja, dobljenega ovna najmanj 3 leta za pleme držati, in kolikor umao ovčarstvo dopušča, tudi svojim sosedom za pleme prepuščati.

Prošnje, potrjene po predsedniku dotične kmetijske podružnice, je zadnji čas do 1. oktobra t. l. pri podpisani družbi vložiti.

C. kr. kmetijska družba kranjska
v Ljubljani 1. septembra 1886.

Gustav grof Thurn,
predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

Št. 5203.

[89—1]

Razpis.

Na deželni vino- in sadjerejski šoli v Grmu pri Novem mestu z dveletnim poučevanjem in slovenskim učnim jezikom — izpraznjene so 4 deželne ustanove za prihodnje šolsko leto 1886/87, ki se prične 1. novembra 1886.

Pravice do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja, lepega vedenja in ki so z dobrim vspehom dovršili vsaj ljudsko šolo. Prednost imajo taki kmetski sinovi, od katerih je upati, da se bodo potem na svojem domu s kmetijstvom, vino- in sadjerejo pečali.

Učenci z ustanovami dobivajo brezplačno hrano, stanovanje in pouk v šoli, obleko si pa morajo sami preskrbovati.

V šolo vsprejmejo se tudi plačujoči učenci, kateri plačujejo po 33 do 50 kr. na dan za hrano in stanovanje in pa 20 gld. šolnine na leto.

Lastnoročno pisane slovenske prošnje se imajo do 20. septembra 1886 izročiti vodstvu deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu pri Vipavi.

Prošnjam priložiti je rojstni list, spričalo dovršene ljudske ali obiskovane srednje šole, zdravniško potrjilo o čvrstem in trdnem zdravju in župniško spričalo o lepem vedenju.

Prošnjam za vsprejem proti plačilu priložiti je reverz ali obvezno pismo starišev, oziroma skrbnikovo, zadevajoče vzdržavanje učenca.

Od deželnega odbora kranjskega,

v Ljubljani, dné 25. avgusta 1886.

Mlin in žaga

se daje v najem

pri grajščini Podpeč (Thurn-Gallenstein), okrajno glavarstvo Litija, fara Sv. Križ.

[77—2]

Gozdnar (borštinar), samec, se sprejme takoj na Ruperčverhu, ima svojo sobo, prosto hrano in 84 gold. na leto, ter dobro streliščino. [91—1]

Suhe drva za kurjavo

blizo ceste zložene, prodavajo se na Ruperčverhu vsak petek, dokler jih bo kaj, in stane en kubični meter

	na mestu, pripeljane v Radolfovo, Kandijo.		
vejevja	1.20 fl.	1.50 fl.	1.42 fl.
kostanjeve polena	1.50 "	1.85 "	1.77 "
hrastove	1.70 "	2.10 "	2.— "
bukove	2.20 "	2.65 "	2.55 "

Gozdna mera poštena. Plača se na mestu.

Na prodaj ali v najem

se da žaga, stoječa v vasi Gabravšice, blizo kantonske ceste, ki pelje iz Krke proti Žažemberku; zraven je hiša, pa se tudi mlin lahko naredi. Tudi je zraven tri orale košenine in dve njive. To vse se po prav ugodnih pogojih prodá ali na več let v najem dá. — Več o tem pove [94—1]

Ignacij Bregar,

lastnik žage in posestnik v Znojilih, pošta Krka.

KLAVIR

v dobrem stanu, se prodá. — Kje? pove vredništvo „Dolenjskih Novic“. [87]

Učenec

iz dobre hiše, kateri ima vsaj eno latinsko šolo ali realko se sprejme v prodajalnico. — Več o tem pove vredništvo „Dolenjskih Novic“. [86]

Prodaja zemljišč.

V Smoletovem gradu Germ pri Novem mestu (Stauden bei Rudolfswert) prodajale se bodo precej od današnjega dné pri Gotni vasi (Idišina) na vsako stran velike ceste; na sv. Mihela dan, t. j. v sredo 29. septembra pa od Kandije proti Žabji vasi in Cikavi, vse k gradu spadajoče njive, travniki in hosta iz proste roke proti prav ugodnim pogojem. V 4 letih za plačati.

5. oktobra, t. j. prvi torek po malem sejmu pa se bode ravno tako Dobrava, (pol ure od mesta) s poslopjem: hiša, hlev, pod, kozolec, skupaj ali pa na drobno, t. j. na johe, na tistih prostorih zjutraj ob 8 uri prodajalo.

Kmetovalcem, kateri se hočejo tu naseliti, je prav lepa prilika, si večji ali manjši skupno ležeče zemljišče blizo mesta pridobiti.

Kdor želi kaj kupiti, se vabi, da pride kmalo dotična zemljišča si ogledati, pismena poizvedovanja pa naj se pošiljajo [92—1]

Vincenc Smoletu,

lastniku pri Novem mestu. Pošta Novomesto. (Dolenjsko.)

Prva in največa zaloga

grobnih
spominek

KRIŽEV,
grobnih

bogato pozlačenih, s kamnom za stajalo in brez istega po prav *nizki ceni*. Tudi *nove stroje za krompir in jabolka lupiti*.

[84-1]

V Novem mestu pri

Adolf Gustin-u,

trgovcu z železom in specerijskim blagom.

VAZELINA

(surova)

najboljši mazilo za usnje se dobiva vsled odpotovanja g. Franc Rus-a v Metliko zdaj pri trgovcu

Valentinu Oblaku

v Novem mestu.

[83-1]

Svarilo.

Ker se pod mojim imenom šivalni stroji (mašine) toda slabše kot moji, od tukajšnjega agenta prodajajo, svarim tedaj vsakega častitega kupca od tega se prevartiti pustiti.

Šivalne mašine.

Šivalni stroji.

Najboljši Howe-, Singer in Cirkular šivalni stroji z 5 letnim poročtvom (garancijo) prodaja od 40 gl. naprej. Da so moji šivalni stroji posebno dobri, znajo tisti častiti kupci pričati, kateri jih že 10 do 18 let rabijo.

Šivalne mašine.

Šivalni stroji.

J. OGOREUTZ,

v Novem mestu.

[2-9]

Federn Matrazen

Federn Matrazen

Tudi prodaja od 7 do 8 gld. lesene Federn Matraze od glv. c. k. priv. tovarne iz Dunaja, katere drage „Drat Matratzen“ popolnoma nadomestujejo.

Federn Matrazen

Federn Matrazen

Podpisani naznanjam, da sem jako priljubljene knjižice za mladino, pod naslovom:

„Knjižnica slovenske mladini,“

ktere je spisal, predelal in založil Iv. Tomšič, c. kr. učitelj na vадnici, prevzel v svojo zalogo ter se vsi trije zvezki, ki so do zdaj prišli na svitlo, po navedenih cenah vedno dobivajo v moji zalogi in sicer, knjižica:

Dragoljubci, spisal Ivan Tomšič, mehko vezana 18 kr., trdo vezana 26 kr.

Peter Rokodelčič, spisal Iv. Tomšič, mehko vezana 30 kr., trdo vezana 36 kr.

Sreča v nesreči, spisal Janez Cigler, mehko vezana 32 kr., trdo vezana 38 kr., popolnoma v platnu 55 kr.

Gledé na to, da so te knjige jako lepe vsebine, da so prav solidno vezane in olupšane in da se je cena znižala, priporočajo se najbolj za šolske knjižnice, za družine in za raznovrstna darila.

Matija Gerber,

(Jos. C. Gerber)

[74-2]

Založnik in trgovina s papirjem in knjigoveznica v Ljubljani.

Feržol,

kisle zdrave jabelka,

za mošt po 3 kr. kilo,

beladono i. t. d.

[82-2]

kupuje Strzelba-Rohrman v Ljubljani.

Posestvo ob cesti

v Kostanjevici blizo Leskoveca (Belibreg) je naprodaj. Grunta je 9 oral. Posestvo je pripravno za krčmo ali sploh za kupčijo. Več se izve pri lastniku Antenu Motozu na Gerici št. 24 (p. Krško). (85)

MATIJA LENARD,

izdelovalec turnskih ur na Mirni (Kranjsko), ima zdaj eno novo turnsko uro zgotovljeno in naprodaj, prav pripravno za kako malo farno cerkev ali podružnico in se cerkvenim predstojnikom posebno priporočuje.

[79-2]

Laneno seme in oves,

tudi norice (beladone) kupuje v vsaki množini

Marija Rohrmann

v Novem mestu in

[69-4]

V. H. Rohrmann,
prejo Jos. Strzelba v Ljubljani.